

Az UNICEF Magyarország Fiatal Nagyköveti Tanácsának oktatáspolitikai javaslatai

(2026. május 22.)

Az UNICEF Magyarország 2015-ben indította el [Fiatal Nagyköveti Program](#)ját, amelynek alapját az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye (1991. évi LXVI. törvény) adja. Az Egyezmény 12. cikke kimondja: minden gyermeknek joga van véleményt nyilvánítani az őt érintő kérdésekben, és ezt a véleményt korának és érettségének megfelelően figyelembe kell venni. A program ezt az alapelvet ülteti át a gyakorlatba: valódi részvételi lehetőséget teremt a fiatalok számára.

A fiatal nagykövetek¹ 14–21 év közötti elkötelezett fiatalok, akik saját korosztályuk tapasztalatait, kérdéseit és javaslatait képviselik az UNICEF Magyarország munkájában, valamint a gyerekeket érintő hazai, uniós és nemzetközi ügyekben. Iskolai gyermekjogi foglalkozásokat tartanak, szakmai eseményeken szólalnak fel, kampányokban működnek közre, médiamegjelenésekben képviselik a fiatalok nézőpontját, és javaslatokat fogalmaznak meg döntéshozók számára.

Jelen javaslatcsomagunkat eddigi saját, valamint az UNICEF Magyarország munkája keretében összegyűlt tapasztalatokra alapozva terjesztjük elő három olyan témakörben, amelyet mi és a szervezetünk folyamatosan képviselünk: a gyermekjogi oktatás, a mentális egészség és a gyerekrészvétel.

1. GYEREKJOGOK

Legyen része a gyermekjogi oktatás az iskolai tanterveknek!

Az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének 42. cikke írja elő a gyermekjogok széleskörű megismertetésének kötelezettségét. Manapság az etika tantárgyon és a civil szervezetek tevékenységén kívül (ld. pl. [Ébresztőóra foglalkozások](#)) nincs a gyerekeknek arra lehetősége, hogy megértési szintjüknek megfelelően ismereteket szerezzenek a jogaikról. Pedig a jogaink ismerete nemcsak abban segít, hogy felismerjék és jelezni tudják a jogukat sértő helyzeteket, hanem egyben olyan értékekre is rámutat, mint az egymás határainak tiszteletben tartása, a közösségi együttélés alapszabályai, vagy például a gyermekjogok tükrén keresztül az is korán megérthető, hogy a gyerek teste és lelke csak az övé, senki sem bánthatja őt sem szavakkal, sem fizikailag, senki nem alázhatja meg, vagy kényszerítheti olyasmire, amit nem akar.

Fentiekből következnek a további javaslataink:

- **Gyermekjogi ismeretek beépítése a kötelező tanterv részeként**

¹ jelen javaslat írásakor 14 fiatal nagykövet áll a hazai jogszabályok szerinti önkéntesi jogviszonyban az UNICEF Magyarországgal

- **Gyermekjogi ismeretek beépítése a felsőoktatásba (pl. elsősorban tanárképzés, de fontos a védőnő- és szociális munkás képzésekbe való integrálás is)**
- **Tájékoztató anyagok fejlesztése szülők számára**

2. MENTÁLIS EGÉSZSÉG

Készüljön Nemzeti Gyermekek- és Ifjúsági Mentális Egészség Stratégia!

Ma nincs igazán átlátható rendszer arra, hogyan kellene segíteni a gyerekek lelki egészségét². Több terület is foglalkozik vele, de nem működnek együtt elég jól, és nincs egy közös, hosszú távú terv. Az sem igazságos, hogy nem minden gyerek jut ugyanúgy támogatáshoz: sok múlik azon, ki hol él, és milyen helyzetben van a családja. Speciális figyelmet kellene fordítani a sérülékenyebb csoportok (pl. SNI-s, roma, állami gondoskodásban élő gyerekek) jóllétére, akik ma legnagyobb elszorítottak pl. a minőségi oktatás vagy az iskolapszichológusi ellátás hiányának.

Egy ilyen stratégia részét kell, hogy képezze (a már a széleskörűen elfogadott témákon túl, mint pl. iskolai nyomás, túlterhelés, bullying, tanár-diák kapcsolat stb.) a klímaválság tényének az elismerése és az abból fakadó pszichés terhek enyhítésére kidolgozott eszköztár.

Meg kell erősíteni az iskolai mentális egészséget támogató rendszereket!

Az iskolákban³ egyre több diák küzd lelki nehézségekkel, de sok helyen nincs elég segítség vagy egyértelmű szabály arra, mit kell tenni. Szerintünk nem csak akkor kellene foglalkozni ezzel, amikor már baj van, hanem az egész iskolát olyan helyé kellene tenni, ahol jobban érezzük magunkat.

Ehhez több iskolapszichológusra, kevesebb felesleges adminisztrációra, rendszeres jólléti felmérésekre, bullying elleni protokollra és krízishelyzeti tervekre lenne szükség. Fontos lenne emellett biztonságos, akár anonim jelzőcsatornákat is létrehozni, ahol a diákok online felületen vagy kijelölt, bizalmi szakemberen keresztül jelezhetik az őket érő visszaéléseket, bántalmazást vagy más veszélyeztető helyzeteket. Fontos lenne továbbá, hogy a tanárok kapjanak megfelelő információt és egyben az ő mentális egészségüket is támogató segítséget, a szakemberek hatékonyabban működjenek együtt, a szülőket is vonják be, és minden diák lakóhelytől függetlenül hozzáférjen a segítséghez.

² Európában a 15-19 évesek között a 2. vezető halálok az öngyilkosság. Ld .

<https://www.unicef.org/eu/media/2021/file/State%20of%20the%20World%27s%20Children%202021.pdf?utm>, Az 5–11. osztályos tanulók több mint harmada gyakran vagy szinte mindig lehangoltnak érzi magát (34,8%), és több mint negyedük (28,3%) kifejezetten szomorú Ld.

https://hbcs.ppk.elte.hu/dstore/document/10668/Nemeth_Iskolaskoru_gyermekek_egeszsegmagartasa_0526.pdf

³ Az UNICEF Magyarország 2025. évi kutatása szerint az iskola- és óvodapszichológusok 92 %-ához rendszeresen fordulnak szorongásos zavarokkal, 83%-ához magatartászavarokkal, 82%-ához a családi harmónia megbomlása következtében megjelenő tünetekkel, 77-79%-ához tanulási- és figyelemzavarral, 76%-ához beilleszkedési problémákkal és kortárs bántalmazással. Ezekon felül gyakran keresik fel az intézményi pszichológust depressziót jelző panaszokkal (61%), önsértéssel (51%), evészavarral (39%) és családon belüli erőszakkal (38%). Ld. <https://unicef.hu/wp-content/uploads/2025/03/oip-kutatas.pdf>

Az UNICEF Magyarország által kifejlesztett ún. Lelki Egészségóra (LEÓ) jó példája annak, hogyan lehet az iskolai környezetben foglalkozni a gyermekek mentális egészségével. Ez a program segít a nehézségek korai felismerésében és a stresszkezelési technikák elsajátításában. A LEÓ azt mutatja meg, hogy a lelki egészség támogatása az oktatásba is beépíthető feladat.

Végezetül e körben is kiemeljük, hogy az oktatás a zöld kompetenciák fejlesztését is helyezze előtérbe, hiszen a cselekvés által a fent említett pszichés teher (klímaszorongás) mértéke is csökkenthető.

3. GYEREKRÉSZVÉTEL

Érdemben vonják be a gyerekeket az oktatáspolitikai döntésekbe (is)!

A gyerekeket és fiatalokat sokkal komolyabban be kellene vonni azokba a döntésekbe, amelyek róluk szólnak – ez az elvárásunk, mint gyerekjog jelenik meg a Gyermekjogi Egyezmény 12. cikkében. Ezen jog megvalósításának az is feltétele, hogy megfelelő tájékoztatást kapjunk a bennünket érintő kérdésekben való döntéshozatalról, hogy a véleményünket a körülmények ismerete fényében fejthessük ki (ld. Gyermekjogi Egyezmény 17. cikke: a megfelelő tájékoztatáshoz való jog).

Az ideális az lenne, ha szabály írná elő, hogy minden gyerekeket érintő törvény, stratégia vagy szolgáltatás tervezése előtt legyen valódi egyeztetés gyerekekkel. A meglévő diákfórumokat, például a DÖK-öt vagy a diákparlamentet át kellene nézni, hogy tényleg hatékonyan működnek-e, és olyan új lehetőségeket is létre kellene hozni, ahol azok a gyerekek is el tudják mondani a véleményüket, akiket most nehezebb elérni.

Az érdemi gyerekrészvétel/ifjúság bevonás együttes kritériumai:

- a képviseletre életre hívott gyerekcsoport kor, szociális háttér és lakóhely alapján sokszínű;
- a tagok feladata legyen egyértelmű a tekintetben, hogy ne csak a saját, hanem a kortársaik véleményét is képviselik;
- a csapatot ideális esetben egy felnőtt támogatja abban, hogy a munkájuk hatékony, inkluzív (mindenféle habitusú résztvevőt meghallgató), működési kereteket biztosító és betartató, valamint biztonságos legyen;
- a biztonságos részvételt gyermekvédelmi magatartási kódex támogatja;
- a döntéshozók minden esetben visszacsatolják a gyerekek/fiatalok felé, hogy a véleményük elfogadásra került-e, ha igen, milyen módon, ha nem, milyen indokok mentén nem;

A jelen pontban leírtak vélhetően egyszerre minden területen nem megvalósíthatóak, ezért akár ebben az oktatáspolitikai úttörő lehetne.

4. EGYÉB

További észrevételeink⁴ az iskolák működésével kapcsolatban:

Kompetenciaalapú oktatás Szeretnénk, ha az iskola kevesebb lexikális tudást kérne számon, és több teret adna a gondolkodásnak, a kreativitásnak, az együttműködésnek és a problémamegoldásnak. Ehhez csökkenteni kell a kötelező tananyagot.

Soft skillek és kritikus gondolkodás Fontos, hogy a kommunikáció, az együttműködés, a rugalmasság, az önismeret és a kritikus gondolkodás ugyanolyan érték legyen, mint a tárgyi tudás. Az iskola tanítson meg kérdezni, gondolkodni, és különbséget tenni igaz és hamis információk között.

Készségtárgyak A művészeti és készségtárgyak ne csak „másodlagos” tantárgyak legyenek. Kerüljenek egyensúlyba az elméleti tárgyakkal és a soft skillek átadásával. A kiemelkedő tanulók pedig kapjanak segítséget vagy információt a tehetségük kibontakoztatásához. Megjegyezzük, hogy az alkotó tevékenység a közösséget is építi és a mentális egészségnek is jót tesz.

Önismeret és önkifejezés Az iskola bátorítson arra, hogy jobban megismerjük és megmutathassuk magunkat. Ehhez több projekt munkára, előadásra és kreatív feladatra lenne szükség.

Korszerű szexuális nevelés Az egyszeri előadások nem elegendőek. Rendszeres, érthető, életkornak megfelelő és ítélezésmentes felvilágosításra van szükség, amely a megelőzésre, a biztonságra és a tudatos döntésekre épít.

Drogprevenció Rendszeres, életkornak megfelelő drogprevenációs alkalmakra is szükség van.

Az érettségi és a tananyag reformja A számonkérésnek jobban kellene kapcsolódnia a való élethez. Magyarból több kortárs szövegre, szövegértésre és olvasóvá nevelésre, idegen nyelvekből pedig használható, életszerű kommunikációra van szükség.

Gyakorlati életre nevelés Az iskola tanítson meg olyan alapvető dolgokra is, mint az adózás, banki ügyintézés, munkavállalás, vállalkozás, egészségügyi ügyintézés vagy háztartásvezetés. Ezekre mindenkinek szüksége lesz a felnőtt életben.

Pályaorientáció és karriertervezés A továbbtanulási döntésekhez több segítséget szeretnénk kapni. A 10–11. évfolyamon legyenek rendszeres, gyakorlati pályaorientációs programok.

Tankötelezettségi korhatár emelése A tankötelezettségi korhatár ismét 18 év legyen annak érdekében, hogy különösen a hátrányos helyzetű fiatalok kisebb eséllyel essenek ki idő előtt az oktatásból.

Tudatos digitalizáció tiltás helyett Az iskola ne tiltsa a digitális eszközöket, hanem tanítson meg felelősen használni őket. Fontos az AI etikus használata, az online bántalmazás kezelése és az álhírek felismerése is.

⁴ észrevételeinket a saját és iskolatársaink javaslatai alapján gyűjtöttük össze

Fejlesztő szakemberek biztosítása Az esélyegyenlőséghez több szakemberre van szükség az iskolákban. Különösen a sok BTMN-es és SNI-s tanulót oktató intézményekben kell biztosítani logopédusokat és főállású pedagógiai asszisztenseket.

Inklúzió Ehhez nem csak szakemberekre, hanem megfelelő, akadálymentes infrastruktúrára is szükség van, például liftekre, megfelelő ajtószélességre, jól látható jelölésekre, Braille-feliratokra és hozzáférhető tájékoztató anyagokra. Biztosítani kell továbbá a szakemberek és a gyerekek számára az oktatást segítő eszközöket – például autizmussal élő tanulóknak zajszűrő fejhallgatót –, valamint a rendszeres hozzáférést a megfelelően szakosodott gyógypedagógiai vizsgálatokhoz és támogatáshoz.

Oktatás, egészségügy és gyermekvédelem együttműködése A gyerekek problémáira csak akkor lehet valódi választ adni, ha az oktatás, az egészségügy és a gyermekvédelem együtt dolgozik. Kiemelten fontos, hogy az állami gondoskodásban élő gyerekek biztonságban nőhessenek fel, és jogaik a mindennapokban is érvényesüljenek.

Budapest, 2026. május 21.

Összeállította:
az UNICEF Magyarország Fiatal Nagyköveti Tanácsa